

ELEGANT - TIDNING

N:o 13.

Lördagen den 18 Augusti 1810.

GREFVE FERSEN.

Biografiskt Utkast.

Grefve AXEL VON FERSENS namn intresserade redan Publiken under franska revolutionens stormiga dagar. Han tjente en lång tid i franska Arméen, och förde der befålet öfver ett regemente, hvaruti många Svenskar voro engagerade, och hvilken corps fick namn af *pour le merite*. Vid LUDVIK XVI:s hof spelte FERSEN en utmärkt röl, hvari han gynnades af sitt sköna utseende; öfverallt hette han: *le beau FERSEN*. Konungen samt Drottningen MARIE ANTOINETTE visade honom många bevis af deras ynnest. Då revolutionen år 1789 utbrast, följde FERSEN ej de öfrige gunstlingarnes exempel, som öfvergåfvo den olyckliga monarken. Med en nästan romantisk tillgifvenhet slöt han sig till den störtade familjen, och utkastade många planer till dess räddning. Man berättar att han medverkat vid flykten till Varennes och sjelf kört den kongl. resvagnen. Samma ifver visade han ock under skräck-perioden, då den kongliga familjen insattes i Tempeltornet. En gång sökte han befria MARIE ANTOINETTE, i det han tillsände henne neglikor, hvari biljetter voro instuckne. Då ödet likväl nekade framgång åt alla dessa uppoffringar, begaf Gref FERSEN sig till Brüssel, der han länge uppehöll sig. Hans uppförande i Frankrike, och nära förhållande till *Bourbonska* Hofvet, tillvunno honom GUSTAF III:s och dess Sons nåd. Han

uppsteg snart till de högsta äreställnen, och vid slutet af år 1797 anlände Gref FERSEN såsom Sändebud från sitt Hof till Fredskongressen i *Rastadt*, dit också NAPOLEON BUONAPARTE infann sig såsom Befullmäktigad från Fransyska Direktorium. Sedermera har han ej tagit någon verksam del i Sveriges offentliga angelägenheter.

Grefve AXEL VON FERSEN var nära sitt 60 år, då hans Embete kallade honom till en sorglig ceremoni, som äfven för honom sjelf blef ganska sorglig. En besynnerlig märkvärdighet erbjuder sig här för granskaren, som med historisk blick öfver ser händelsernas lopp, att samme man, som i Paris, ehuru Kongl. Husets förklarade anhängare, hade undgått det förbittrade folket, i Stockholm blef ett offer för folkraseriet; — ett offer, som icke kan behaga CARL AUGUSTS Skugga.

L I T T E R A T U R.

DET MÄRKVÄRDIGASTE ÅRET AF MIN LEFNAD. Af
AUG. V. KOTZEBUE. Öfvers. Första Delen. Stockh.
tryckt i *Marquardska* Tryckeriet 1810, 132 sidor.

Herr *Kotzebue* är en stor människokännare, det är, han förstår sig på sin tid, han lefver för stunden: också har den hyllat honom och vid hans person fåstat en uppmärksamhet, som gör det förlätligt, att han så långt uttänjer sina sjelf-biografiska anmärkningar. Då man varit så ryktbar, som han, bör man, få vara berättigad, att trötta de efterkommande med de små och obetydliga detaljer, hvarmed man roat eller underhållit sina samtida. Huru många tusen afficher hafva ej för den upplyste och den okunnige förkunnat hans namn och försåkrat dess odödlighet? Huru mången bosatt och vandrande theater-trupp har ej genom hans putslustiga infall och gudliga betraktelser, som öfverallt hopas på hvarandra, inom en timma flerfalldigt föranledt

den retliga Allmänheten, ömsom till gapskratt och ömsom till snyftningar, och dymedelst förvärfvat sig åra och — kapitaler? Huru många smygsryfrar hafva de ej inbringat åt de Direktörer, som ej agerat på scenen, och derigenom gett dem tillfälle att bli konsternas beskyddare? Huru mången *Älskarinna* har ej genom sina hjerttrörande predikningar förskaffat sig bravorop, handklappningar och — en klädning? Huru mången *Subrett* har ej med sin nåsvishet och sitt skämt förtjust en ung Garnisons-Officer, som slutligt i kulisserne afbidat utspelningen af hennes rol; och huru mången tafatt kurtisör har ej af den theatraliska lårt sig några gråtsamma sedespråk? Hvilken *man af värld* har ej öfvervarit någon föreställning af *Verldsförakt och Ånger*; och har han ej, om der yrkats några strånga grundsatser, vid den vilda känslolåfningen omvändt och förbåttrat sig? Huru mycken uppbyggelse har den ej skänkt de Parisiska Fruntimren, så väl ifrån Palais Royal som andra ställen, och det är besynnerligt, att Hr K., när han sist besökte modernas hufvudstad, ej som en annan VOLTAIRE blef offentligt bekransad.

Allt hvad som angår en man, som med lika framgång författat skådespel för barn som för folk af god ton, som beundrats af nervsvaga Näder, skålnska Kammar-Jungfrur, förnåma Handels-Bokhållare och beskyddande Lakejer, är således *märkvärdigt*. Allt i hans lefnad påkallar betraktning och åfven den minsta sinasak förvaras åt efterverlden, som förmodligen med tacksamhet skall emottaga den underrättelse, att han t. e. den och den natten sof väl, då och då rökte tobak, m. m., som ej så noga kan specificeras. Men med huru mycket mer förökadt intresse skall man ej bemärka hvarje drag af en namnkunnig mans vandel, då han sjelf besparar sin Biograf att samla materialier, och med det beröm han tillerkänner sig sjelf, förekommer hans omdöme. Hr K. bör derföre med någon beprisning ihågkommas. Visserligen var detta år, då han tågade till Siberien, för honom

det märkvärdigaste, som han upplefvat, och skall bli det för samtiden, men tillåfventyrs en efterverld anse detta, då han tillika med sin vapendragare, den *frimodige* MERKEL, inlåt sig i en kamp med GÖTHE och bröderne SCHLEGEL, såsom det *märkvärdigaste*, och det tyckes vara så mycket mer sannolikt, som en viss TIECK, för att hedra Hr Theater-Presidentens välförhållande, uppreste en *Åreport*, utmärkt af särdeles sinnrika inskriptioner. Också lått den erkänsamma Hr K. i sin *Allmanach der Dramatischen Spiele* genom den barnsliga enfallden betyga sitt välbegagn och sin förnöjelse: det var en lust och en glädje att förnimma så mycket judicium och lärdom hos de bekanta pojkarne.

Hr K., minnesgod af sina utståndna besvärligheter och mån om de mäktigas ynnest, har till 10 personer dedicerat beskrifningen om sina äfventyr, dem han till en Roman trodde sig kunna utspinna. Hr K. skulle väl då, såsom gift man, invåft en kärleksintrig med sin hustru, och såsom det lär vara mycket ovanligt, skulle den benågne Läsaren fått så mycken mer förlustelse.

Det förnämsta ändamål, hvarföre Hr K. velat allmänngöra sina reseäfventyr och sina reflexioner, var att rättfärdiga PAUL I, hvars uppförande mot honom man med så mycken bitterhet klandrat. Var detta det högsta syftet, tyckes Hr K. ej behöft vara så vidlyftig; ty i hela denna första del söker man förgäfves några handlingar om den förunderlige Autokratens lefverne, eller några tankar om dess regering och styrelse. Den innehåller till det mesta några anteckningar om hans egen pelegrimsfärd till Siberien; men man har att i den följande förvänta något mer intressant: Auktor talar der mindre om sig sjelf.

(Fortsättning en annan gång.)

Onsdagen den 22 Augusti utgifves N:o 14.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT - TIDNING

N:o 14.

Onsdagen den 22 Augusti 1810.

BREF FRÅN ÖREBRO

den 18 Augusti.

Den 11 ankom till de öfrige Stånden en Deputation ifrån det Hedervårda Bondeståndet, med proposition, att till Riksdagens möjligaste förkortande vidtaga det beslut, att, med förbehåll af öppen talan i alla ämnen, Riksens Ständer ej måtte vid denna Riksdag företaga några af de ämnen, som vid sistledne Riksdag, under hvad namn de vara må behandlades, och då till nästa Riksdag uppskjötos. Propositionen bifölls, och Ridderskapet och Adeln samt Preste-Ståndet, fogade vid deras bifall Ståndens enskilda önskan, att ej heller några nya motioner måtte väckas, så framt de ej äro af yttersta vikt.

Måndagen den 13 har den stora Condoléance-Deputationen afgått till Kongl. Maj:t.

Efter någon tids uppehåll har Hemliga Utskottet den 14 å nyo börjat sina sammankomster.

Den 15 sammanträdde nämde Utskott å nyo.

Den 16 sammanträdde Hemliga Utskottet sista gången.

I dag Lördag den 18, har Konungens Nådiga proposition, att utkora JOHAN BAPTIST JULIUS BERNADOTTE, Furste af PONTE CORVO, till Thronföljare, ankommit.

Ridderskapets och Adels antal har ökats till 216.

Här berättas, att GUSTAF ADOLF har, åtföljd endast af 2:ne Domestiker, varit i Berlin, och besökt Svenska Envöjén derstä-

des Friherre TAUBE, för någon enskilt angelägenhet. Klädd som Civil, men med Sabel och Puffertar i Bältet, har han under resan ådragit sig särdeles uppmärksamhet.

L I T T E R A T U R.

DET MÅRKVÅRDIGASTE ÅRET AF MIN LEFNAD. AF
AUG. V. KOTZEBUE. Öfvers. Första Deled.

(Fortsättning och slut från Tidningen N:o 13.)

Hr K., försedd med Ryskt pass och Österrikisk tjenstledighet, afreser med sin Hustru från Weimar, der han blifvit mycket väl emottagen af publiken, (och i parenthes sagdt, förtretats af GÖTHE och SCHILLER,) och beger sig till Liffland, der hans maka är född. Under vägen varnas han af en Gubbe, att ej dit bege sig; men det var beslutit, att han skulle vara ohörsam. "En högre Makts dom kunde ej återkallas." Redögörelsen af allt detta upptar tre blad, hvartill handskriften likväl ej är från Siberien. Strax efter sitt inträde på Ryska gränsen, blir han anhållen och förd till Mietau. Hvad som härvid tilldrog sig, är verkligen lyckligt framställt och förhöjer Läsarens väntan. I Mietau finner han framför sig ett Hof-Råd SCHTSCHEKATICHIN, som förbidad hans ankomst och är bestämd att beledsaga honom till förvisningsorten. En stor del af det följande utgöres af denne mans karakteristik, som tyckes vara den *högmodiga, snåla dumhetens*. Rummet medger ej att omförmåla bevisen. Hr K. blir beständigt bedragen af de personer, hvilkas tillgifvenhet han antingen vill köpa med penningar eller eljest tror sig kunna beräkna. Ryssen synes här nästan alltid låg och föraktlig.

Då Rec. ej i något större sammanhang kan införa Hr K:s oftast ganska omärkbara handlingar, vill han framge några detaljer om Ryssarnes lefnadssätt och förhållande.

Sid. 95 såges: "Jag kan icke här underlåta att omnämna den åkta anspråkslösa gästfrihet man träffar hos Ryska bönderne, hvilken blir allt mera synbar, ju längre man kommer in i landet. De tåfla sins emellan att tillbjuda den resande nattläger i sina stugor; de finna sig mycket hedrade, om man tar in hos dem; de framsätta allt hvad de åga, och glädjen lyser i deras ögon, om man tar dukigt för sig. Jag glömmmer aldrig en bondhustru, som beställsamt trippade omkring och jemrade sig: "Ack! här har jag nu helt oförmodadt tre små gäster och ingen ting hemma att traktera dem med." Aldrig fordra bönderne något för sin undfågnad; för bröd o. d. emottaga de ej en gång betalning, om man också tillbjuder dem. Men för andra ting såsom höns, grådda m. m. låta de med en liten penning godtgöra sig; och då de tyckas vara vana vid, att Soldater, Kurirer och dylikt folk betala dem med svordomar i stället för pengar, så akta de sig också, att vid första frågan tillstå, att de hafva något hemma. Jag är säker på, att en hederlig resande i Ryska byarne kan få mycket, så snart man ser, att han är billig; ty så ofta man i början nekade oss hvad som icke hörde till vanligaste behofven, och jag åtog mig saken samt lofvade god betalning, så blefvo vi vanligtvis rikligen försedda med hvad vi vånat. Men sättet, hvarpå Soldater och Kurirer pocka af Bönderne allt möjligt, är verkligen harmligt att påse. — "Hvar är Desåtniken (byfogden)?" är alltid första frågan vid ankomsten till någon by. Desåtniken framträder bugande. "Skaffa strax fram det och det!" Ursåktar han sig och säger, att det ej finnes, så får han taga emot ett tjog favoriteder och hotas med prygel. Han går derpå sin väg och återkommer med hvad man åstundat, om det är honom möjligt, men helst af såmsra beskaffenhet, då han vet förut, att han ej kan tänka på (förmoda?) någon betalning.

Öfversättningen förtjenar, i anseende till det rena språk och lätta uttryck, som man öfverallt röjer, allt bifall, och Rec.

önskar, att Öfvers. lika noggrant som förut bemödar sig att i det följande återge sitt original, som då blir mera läsbart och ej utledsnar genom Hr K:s vidlöftiga framställningar af sina egna små och obetydliga förhållanden, som Rec. ganska ofta ej en gång kunnat finna för Hr K. märkvärdiga.

Rec. skulle i öfrigt fågna sig, om Allmänheten snarare vederqvickte sig af Hr KOTZEBUES *märkvärdigaste lefnadsår*, ehuru obetydligt det än må synas, än af M:re GENLI'S *Förmåtna löften* eller af de LAFONTAINSKE nu mera utnagrade, men socketsöta Romanerne.

D I S T I C H E R.

Psyche.

Fladdra med yingarne du, och sträfva mot höjden, o Fjäril!
Amors mäktiga hand håller dig bunden likväl.

Amors Bild.

Hvilken helst du ock är, se här din Herre! — Han är det,
Eller han var det ren, eller skall bli det en gång.

R Ä T T E L S E.

I föregående nummer af denna Tidning uppgifves den corps, hvarvid Grefve VON FERSEN tjent i Frankrike, hetat *pour le merite*: man har vid denna artikel blifvit missledd af en berömd utländsk Journalist, som förblandat detta regemente med den bekanta orden, hvilken af LUDVIK XVI instiftades för okatolske Officerare i sin armée, i stället för *Ludvigs-Orden*. Ofvannämde Regimente kallades: *le Regiment Royal Suedois*.

Lördagen den 25 Augusti utgifves N:o 15.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 15.

Lördagen den 25 Augusti 1810.

MITT FÖRSTA RENDEZVUS.

Det var en herrlig afton;
På himlen lyste månan:
Ur azurns blick
Cytheres stjerna log.

Bland doftande syringer
Jag smög så gladt, så sakta;
En handfull sand
På hennes fenster slä.

Min Lina, huld sonFröja,
Sprang opp från dets dunkel,
I silfverskir
Till dörren sväfvade

"Kom, kom, men st, min älskling!"
Hon hviskade, sorvestan:
Mitt våsen sang,
Jag smög mig in, & piln.

Hon tryckte mig mbarmen;
Och söak emot migullra:
Och, kyos på ky
Jag vips! till sångeng.

Hon stridde, skönt förlågen,
Den varma, unga Tårnan;
I striden dock
Den segrande blef jag.

Nu slet hon sig behändigt
(Den söta Underbara!)
Ur famnens band
Bort i en hemlig vrå;

Och jag i kammarns halfdag
Att söka och att famla.

Men — då jag gret,
Sprang hon så vänlig fram;

Och smekade förtroligt
Med mjuka, spåda handen,
Min kind, och slog
Sin svaarm kring min hals.

Snart terställdes friden —
Det aka, smala lifvet
Jaslot mot mitt,
Och ysste hennes barm:

Den keslena barmen,
Soma, förrådiskt blottad,
Hemot min mun,
Fullt mitt hjerta slog.

Ljusfödande, nu sönk hon, —
Denyrkade! — på bädden,
Så böjde sig
Elak under oss:

Oella pulsar skålfde,
Ooloden brann i låga;
I g och ben
Dielga lågan brann.

Och genom fenstret smålog
Den blygsamma Selene:
Gudinna! Du
Var vittne till vår fest!

Fart genom Katarakterne vid Muoniko-Koski
i Lappland. (Ur ACERBI'S Resa.)

Floden *Muonio*, som vid *Kengis Bruk* förenar sig med *Torneå-Elf*, bildar, mellan byarne *Kollare* och *Muonioniska* ungefär 30 mil om Torneå, de bekanta vattenfallen, som förmodligen äro de farligaste i hela Lappmarken.

Man föreställa sig ett ställe, der floden är så sammanträngd mellan stela bergväggar, att strömmens häftighet derigenom fördubblas: man föreställa sig vidare, att sjelfva botten i floden endast består af höga klippor, öfver hvilka vattnet liksom med raseri brådstörtar sig. Hårtill lägge man, att denna flodens beskaffenhet fortfar mer än en sjettedels mil, och nu har man ungefär ett begrepp, för hvilka mångfalldiga faror den utsätter sig, som vill åfventyra en så vådlig fart. Man bör här också ej endast öfverlemna sig åt strömdraget, utan farkosten måste åfven ila fram med en hastighet, åtminstone dubbelt så stor som strömmens. Derföre måste två de skickligaste båtkarlar oupphörligen ro med alla krafter, att båten må hinna undan strömdraget, och den tredje måste sätta sig vid styret, och vända efter omständigheterna åt den ena och andra sidan. Denna resa sker också med en så utomordentlig hastighet, att man genomfar denna sjettedels milen på tre till fyra minuter. Styrmannen har knappt tid, att tydligt se och urskilja de klippor man måste undvika: han rigtar alltid spetsen af båten i rak linea mot den klippa, bredvid hvilken kosan skall tagas, och i samma ögonblick båten tycks stöta deremot, vänder han hastigt i en spetsig vinkel, — och klippan ligger bakom honom. Den resande väntar båfvande, att farkosten skall slås i tusen stycken, och en sekund derefter undrar

han, att han ännu existerar. Hårtill kommer åfven, att vågorna från alla sidor slå öfver bråddarna, och vattna alla personer: men ofra slår också en våg in från ena sidan och faller öfver på den andra, utan att knappt röra det inre af båten. Man ser under denna fart faran i en så ryslig skepnad, att, fastän båtfolket med största visshet försäkrar, att ingenting är att befara, man ändå knappt är i stånd att öppna ögonen och hindra sig att darra. Också ha många människor omkommit på denna färd: och i byn *Muonio* gifvas blott tvänne män, som tilltro sig, att styra en båt genom dessa vattenfall. Den ena har under ett fjerdedels århundrade gjort sig bekant med alla faror dervid, och tillika med medlen att öfvervinna dem, och har åfven uppfostrat sin son till detta farliga yrke. Man kan ej tänka sig något mera intressant, än anblicken af denna mannens fattning och käckhet, och den öfverläggning, hvarmed han går tillväga. Den gamle mannen satte sig icke ner utan stod alltid rak, och hade med begge händerna fattat styret, som just för detta tillfälle håftades vid bakstammen: under de mest farliga ställen behöfde vi — (ACERBI samt Öfversten — nu mera Generalen och tillförordnade Öfver-Ståthållaren — SKJÖLDEBRAND) — för att strax förlora all fruktan, blott kasta en blick på den lugna mannen: på mindre farliga ställen kastade han en blick tillbaka, för att se om hans son åfven kommit lyckligt efter. Man märkte tydligt, att han i tankarne mera var sysselsatt med sin son, än med sig sjelf; och verkligen hade också den unga mannen på tvenne serskilta ställen stött håftigt emot klipporna. Så snart all fara var förbi, lade vi strax an vid stranden, för att hvila ut, och fågna oss öfver framgången af vår fart. Här sågo vi, att sonen, som styrt andra båten, var alldeles dödsblek af förskräckelse; och en betjent som farit i denna båt, berättade också, att denna begge de gånger, då den kastades mot klipporna, var nära sin undergång.

Onsdagen den 29 Augusti utgifves N:o 16.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT - TIDNING

N:o 16.

Onsdagen den 29 Augusti 1810.

Örebro d. 23 Augusti 1810.

Från Boktryckeriet i Upsala har utkommit: *Utdrag af ett bref från Örebro, dat. den 13 Augusti*, fullt af flera falska uppgifter. — Att man i ett enskilt bref meddelar sina vänner nyheter, utan urval, kan vara förlåtligt; men Allmänhetens förbindelse för tjenstaktigheten att genom trycket kungöra sådana, bör ej till någon synnerlig grad kunna smickra Utgifvaren, om det sker utan annan rättighet, än en sjelstagen, och utan annan autoritet, än ryktets. För att undvika ett återfall af denna anmärkning, får man förklara, att man är vederbörligen bemyndigad att rätta de i förenämde Utdrag meddelade uppgifter.

Att 2:ne Courirer den 12 Aug. skulle från Paris ankommit, känna icke vederbörande. Dagen förut kom en resande derifrån, och dagen efter en Extrapost från Konungens Beskickning derstädes. Hvarken den ena eller andra hade några Depescher från Prinsen af PONTE CORVO, icke heller Hans portrait. De uppgifter, Utdraget för öfrigt innehåller, rörande Prinsens åt Riket lofvade fördelar, i händelse Han blefve Dess Thronföljare, kan den tänkande Allmänheten, äfven med den tillväxt dessa uppgifter naturligen vunnit från mund till mund, bäst bedömma, då den underrättas, att Kejsar NAPOLEON, med aflägsnande af allt sken af inllytelse, lemnat åt Konung och Ständer ett aldeles fritt och otvungit val af Thronföljare, att det varit Prinsens af PONTE CORVO stora och allmänt erkända egenskaper, och inga lösa

rykten om fördelar, som beståmt Riksens Ständer, att åt denna Furste öfverlemnna Thronföljden, och sluteligen, att det icke kunde ingå i Prinsens upphöjda karakter, att, beträffande Svenska handeln, ännu på förhand lofva förmoner, som det möjligen skulle kunna blifva honom betagit, att tillväga bringa.

UNDERRÅTTELSER.

Örebro d. 24 Augusti.

Den 21 samlades alla Stånden in Pleno, och Bonde-Ståndet på egen begäran en half timma förr än de öfrige, så att när desse gingo till öfverläggningen, hade redan Ståndet, genom enhällig acclammation, och under utrop af *Lefve Konungen!* korat Prinsen af PONTE CORVO.

På Riddarhuset voro blott 2:ne talare, Kammarherren Grefve AD. GÖRAN MÖRNER och General-Majoren AF TIBELL, begge för öfvannämde Furste. Då Konungens Proposition af Landt-Marskalken framställdes till bifall, besvarades den med ett allmänt, starkt, 3 gånger förnyadt *Ja*; hvarpå utropades *Lefve Konungen!* En Deputation, anford af Hans Excellence Grefve BRAHE, afgick med denna underrättelse till de öfriga Stånden, hvilkas Talemän åtföljde Landt-Marskalken till Slottet, för att i underdånighet för Kongl. Maj:tt tillkännagifva Riksens Ständers enhälliga val. Återkommen derifrån, dicterade Landt-Marskalken till Protocollet sin tacksamhet och tillfredsställelse öfver den enighet, hvarmed en så vigtig fråga blifvit afgjord. Hos Landt-Marskalken och Talemännen voro måltider för Stånden anrättade, hvarvid hos Borgare-Ståndet afsjångos följande för tillfället författade verser.

Vid ljuset af ett nytändt hopp
Från Sorgens långa drömmar vakuad,
Den ädla Svea blickar opp
Ur tårar af en mildrad saknad.

Allt hvad hon ryckt ur Danss famn,
Hvad ur dess egen famn försvunnit,
Hon endast med förändradt namn
I Galliens sköte återfunnit.

Var hälsad, Prins af Fjällens barn,
Skänk dessa byggder HENRIKS like,
Och blif den andre från Béarn,
Som lycklig gör ett söndradt Rike.
Räck Sveriges Kung till stöd din arm,
Kom att Hans Thron, Hans Mildhet ärfva,
Och hvilande från bragders larm,
En lugnare bedrift förvärfva.

Det mod, som inga faror kânt,
Skall tryggt förbida hvarje fara;
Den hand, som Krigets åskor sândt,
Kan tvinga dem och dem besvara.

Det var en Segersåll Soldat,
Som ibland Kungar blef den Förste,
Må Han, en Skyddsgud för Sin Stat,
Bland Kungar nämnas, som den Störste.

Kom blif oss allt hvad AUGUST var,
Kom att af tacksamheten krönas,
Att för vår Lycka vårt försvar
Som Han af Kärleken belönas.
Så skall Han tråda fram i Dig,
Likt denna sköna Solens Tårna,
Som *Aftonstjerna* sänker sig,
Och höjes åter *Morgonstjerna!*

Kl. 6 e. m. samlades Höglofl. Ridderskapet och Adeln på
Riddarhuset, hvarifrån de, under anförande af Hans Excellence
Grefve BRAHE, afgingo till Landt-Marskalken, och betygade ho-
nom sin tacksamhet för den ovåldighet, hvarmed han anförde

deras sammankomster, och den enighet i öfverläggningarne, som derutaf härrörde.

Samma eftermiddag afgingo härifrån såsom Courirer, Capitaine-Lieutenanten Grefve ROBERT ROSEN till Kejsar NAPOLEON i Amsterdam; Grefve GUSTAF MÖRNER och Kammar-Junkaren LINDERSKÖLD till Prinsen af PONTE CORVO i Paris.

MIGNONS SÅNG.

(UR GOETHES: *Wilhelm Meister.*)

Kåns du det Land, der full citronen föds,
Orangens guld i dunkla lundar glöds,
En susning gjuts från blåa himlens vår,
Och myrten blyg och reslig lagern står?
Kåns du det land?

Ditåt, ditåt,

Vill jag med dig, o älskling, gå min stråt!

Kåns du det Hus, — på stoder höjs dess tak,
Der glänser saln och skimrar hvart gemak,
Och marmorbilder stå och se på mig:
Hvad har man gjort, du arma barn! mot dig?
Kåns du det våt?

Ditåt, ditåt,

Låt mig med dig, min skyddsgud, gå min stråt!

Kåns du det Fjäll och denna töckenstig,
Der mulan fram bland dimmor letar sig,
I hålör bor en slågt af drakars blod,
Der störtar hålln och öfver den en flod?
Kåns du det fjäll?

Ditåt, ditåt,

Flyktom, min far! der öppnar sig vår stråt.

Lördagen den 1 September utgifves N:o 17.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT - TIDNING

N:o 17.

Lördagen den 1 September 1810.

L I T T E R A T U R.

Underrättelse om den af Sveriges Rikes Ständer till KONGL. MAJ:TS Efterträdare på Svenska Thronen utkorade Fursten af PONTE CORVO JOHAN BAPTIST JULIUS BERNADOTTE; om Dess Familj och föregående lefnad. Stockh. tryckt hos Olof Grahn, 1810. 8:o. 36 sid.

Att några underrättelser om den Prins, åt hvilken Riket anförtrött sina framtida öden, skulle — enligt hvad Utgifv. i sin korta inledning förmodar — vara välkomna för Svenska Allmänheten, är ganska naturligt, äfvensom det är lika naturligt, att någon tjenstaktig människovän skulle *hasta* att förekomma hennes önsknigar. Vi vilje ej anmärka detta såsom något, som verkligen förtjente att tadlas, men sållan uppfyller ett sådant hastverk de fordringar, man åger rätt att göra. Såvida läsarne af *Örebro Tidningen* och *Journalen för Litter. och Th.* äfven få räknas bland *Svenska Allmänheten*, hvilket Förf. i tysthet *icke* tycks antaga, så var ett sådant brådslande arbete denna gång verkligen ej af nöden, emedan i förstnämde Blad temligt fullständiga underrättelser blefvo meddelade, redan innan Fursten af PONTE CORVO utkorades till Thronföljare, och äfven *Journalen* strax derefter ur samma Tidning sammansatte en slags Lefvernesbeskrifning öfver denna Prins. En jemförelse emellan Tidningen och

den lilla Boken torde bäst upplysa oss om den förökade mängd af uppgifter, hvarmed den sistnämndes Eörf. kunnat rikta sig, under loppet af den månad, sedan N:o 5 af *Örebro Tidningen* utgafs, så mycket mer som man alltid är *Tidningskrifvaren* förbunden för de intressanta underrättelser, som kunnat hopsamlas, men tadlar *Boksförfattaren*, för differenzen mellan titel och innehåll, och ännu mer för identiteten af hans brochure och allmänt kända papper. Och på det ingen må göra Utgifvaren den oförtjänta förebräelsen, att han midt i sitt arbete så der oförmärkt skulle lånat en och annan uppgift, en och annan tanke, mening eller tirad, så vill Rec. börja sin parallele redan från första sidan:

Den lilla Boken:

Det gifvas många Feltherrar, som af sin samtid anses för stora Generaler, men icke äro det; många som blott lyst med andras talanger.

Örebro Tidningen:

Många Fältherrar gifvas likväl, som af sin samtid anses för stora Generaler, men icke äro det, och många som blott genom andras talanger derföre blifvit ansedde.

Och hvilken kan här påstå, att Utg. af Boken har afskrifvit *Örebro Tidningen*? Man ser, att han öppnat sig en alldeles ny ban, — och vid en nogare jämförelse skall man med förvåning finna, att Utgifvarens excentriska geni icke tillätit honom, att noga trampa spåren af sin föregångare, utan man skall ofta finna, att ett ord som i *Tidningen* läses främst i perioden, här göres till nabo med sista punkten och att till och med hela meningar i Boken, först efter halfva sidor, gå att upptaga den plats som ursprungligen tillhörde dem — i *Tidningen* och den första Insändarens hjerna. Och det är häruti Rec. icke nog kan beundra Bokskribentens förfarande: man äger teckningar, som sedda från en viss sida föreställa till ex. en karing, men då bladet omvändes, en husar; och hvem vet, när nu serskilta bokstäfver, ord och perioder liksom inkastas i ett lotterihjul, och deras före-

ning anförtros åt slumpen, hvem vet, säger jag, hvilka intressanta uppträckter, hvilket mystiskt och förborgadt sammanhang derigenom kan uppkomma. Ofta kan den minsta omständighet väcka en hel kedja af ideer och föreställningar, och hvilka förträffliga tankar, hvilka djupsinniga resonemanger kunna icke uppstiga hos den forskande läsaren, då han nu återläser *samma* tankar i en *annan* ordning, och skådar de ursprungliga färgerna genom ett främmande medium brutna till ett magiskt trollspel. Emellertid äro vi skyldige Ur-g. den rättvisan, att ehuru flera uppgifter, som i Örebro Bladet finnas, vid första påseendet af honom synas förbigångna, återfås de dock här några rader eller sidor framför eller efteråt, utan att någon enda saknas. Man ser att Samlaren gjort allt, för att undvika plagiering. — Men vi fortsatte vår parallele, och välje stället, der Hjelstens egentliga historia vidtager. Härvid bör märkas, att Bokutgifvaren strax i början skiljer sig från Insändaren i den ofranånda Gazetten, emedan han antager icke *Paris*, utan *Bearn*, såsom Prinsens födelseort, i likhet med Förf. af *Tankar om Thronföljden*, hvilken skrift långt förut från detta Tryckeri blifvit utgifven. Vidare heter det:

Den lilla Boken:

Hans föräldrar voro fattiga och af ringa stånd, och således ur stånd att gifva honom en uppfostran, som kunde tidigare utveckla de stora själsegenskaper han af naturen erhållit. Hans förtjenst är äfven därför så mycket större, då han, nödsakad att tillbringa blomman af sitt lif i okunnighetens tillstånd, genom egna medfödda krafter bildat sig till en stor Man. Vanlottad i afseende på börd

Örebro Tidningen:

Hans föräldrar voro fattiga och således ur stånd att gifva honom en uppfostran, som kunde skänka hans stora själsegenskaper en tidigare bildning. Huru mycket bör han just äfven härföre värderas, att han, beröfvad denna skola för sin själ, nödgad att tillbringa blomman af sitt lif i okunnighetens råa tillstånd, dock genom egna krafter utvecklat och skapat sig sjelf till en stor man. Vanlottad på

och allt annat som den tiden ansågs och var nödvändigt för att göra lycka, måste han följakteligen redan vid sitt inträde i världen erfara den största motgång, som kan träffa ett naturligt genie, den att genom Föräldrars fattigdom vara utan all undervisning. Emellertid uppväxte han, och föremålet för hans önskningsvar var att intaga ett rum bland Fäderneslandets försvarare. På årans bana trodde han sig genom tapperhet och mod kunna upplyfta sig ur stoftet till en högre, ådlare och för hans stora medfödda egenskaper mera passande verkningsskrets, än den hvar till födseln honom dömt. Han antog därför tjenst år 1779, då han var i sitt 17 år, vid Regementet Royal Marine, hvars Öfverste den tiden var den föge bekante Marle d'Ambert. År 1789 stod han ännu kvar som Under-Officer vid samma regemente. Dessa första tio år af hans tjenstetid erbjuda ingenting minnesvärdt åt hans biograf.

börd, på anor och på allt annat, som kan räknas för livets nödvändigheter, måste han redan vid sitt inträde i världen erfara den största motgång, den att genom föräldrars fattigdom vara utan all undervisning. Emellertid uppväxte vår hjälte, och föremålet för hans önskningsvar var att bland fäderneslandets försvarare taga ett rum. På årans bana trodde han sig genom sin tapperhet kunna upplyfta sig ur stoftet till en högre, ådlare och för stora mån mera passande verkningsskrets än den födseln honom tilldömt. Han antog därför tjenst 1779 vid regementet Royal-Marine, hvars Öfverste var Merle d'Ambert. Denna hans tjenstetid är hölj af mörkrets ogenomträngliga flor och man känner ej mer än att han 1789 ännu stod som underofficer vid detsamma.

(Fortsättning en annan gång.)

Onsdagen den 5 September utgifves N:o 18.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 18.

Onsdagen den 5 September 1810.

BREF FRÅN ÖREBRO

den 31 Augusti.

Den 26 reste Konungen härifrån till Frötuna, dit Hennes Maj:et Drottningen äfven ankom från Strömsholm; Deras Maj:ter spisade middag hos egendomens ägarinna, Enke-Fru DALSON, och återreste på eftermiddagen. Hans Maj:et Konungen intråffade härstädes kl. 7 om aftonen.

Hennes Maj:et Drottningen ankom den 29 om aftonen med Sin Hof-Stat ifrån Strömsholm. Hon emottogs vid Tullen af Stadens Clerici och Borgerskap, och saluterades under genomfarten med styckeskott. Kongl. Maj:et hade nyss förut afrest till det en åttendedels mil utom Stadens Södra Tull belägna Sommar-nöjet Hagalund, som Drottningen nu bebor, och var der sin Høga Gemål till möte. Hans Maj:et Konungen bebor från samma dag ett annat Sommar-nöje, kalladt Lugnet, belägit på några hundra alnars afstånd från Hagalund.

Den 30 ankom Konungen till Staden på förmiddagen, och på eftermiddagen Drottningen, som kl. 5 emottog Ständernas stora Deputation, anförd af Landt-Marskalken och de öfrige Talemännen. Kl. 6 gafs Cour; efter hvars slut, Deras Maj:ter återreste på landet kl. 7 e. m.

L I T T E R A T U R.

Underrättelse om den af Sveriges Rikes Ständer till KONGL. MAJ:TS Efterträdare på Svenska Thronen utkorade Fursten af PONTE CORVO JOHAN BAPTIST JULIUS BERNADOTTE; om Dess Familj och föregående lefnad.

(Fortsättning och slut från Tidningen N:o 17.)

Läsaren behagade inse, hvilken olikhet redan förändringen af ordet *tilldömt* till *dömt* åstadkommer, och Författarens lyckliga okunnighet om Öfverste *Merle d'Ambert* upphäfver all fråga om afkopiering. Emellertid skall Rec. göra sig ett synnerligt nöje, att meddela Förf. den upplysningen, att denna Öfverste, Grefve *Merle d'Ambert* blef afslivad i Juli månad 1798, oaktadt all möda, som General BERNADOTTE använde, för att rädda hans lif. — En annan gång skall Läsaren till sin förvåning finna mannen till och med mera beläsen än hans original: ty han vet verkligen att det var den 2 Juli 1795, då den ryktbara öfvergången öfver Rhen blef företagen. På lika sätt och med enahanda resultater skulle vi kunna fullfölja vår sammanlikning hela arbetet igenom, om ej de prof vi redan meddelat, voro tillräckliga att stadga Läsarens omdöme. De uppgifter, som till slut meddelas öfver Furstens Gemål och den unga Prins OSEAR, äro hämtade ur *Biographie Moderne*, Leipzig 1806, hvaraf äfven ett utdrag ej längesedan blifvit meddeladt i Journalen.

För öfrigt vill Rec. alldeles icke tadla — och hoppas att Utg. af Örebro Tidning ej heller skall ha någon ting deremot — den lösliga industrin, att i elegant oktavformat och till ordentlig bok sammantrycka det, hvad man förut läst på kvartsidor och i flyktiga blad; men för dem af prenumeranterna å sistnämnde Tidning samt å *Journalen f. Litteratur o. Th.*, hvilka velat bespara sina 12 sk. Banko, hade kanhända dessa få orden: "Ur *Örebro Tidningen*" icke så alldeles varit öfverflödiga. Författa-

rens samvete hade åtminstone då varit fullkomligt fredadt. Annars skulle en sådan läsare varit nog obillig för att begära af Samlaren några nyare data, någon enda förut okänd tillsats, någon mindre vanlig anmärkning eller något frappant resonemang; — Rec. vill ej en gång tala om ideer eller tankar, ty han vet allt för väl, att i våra tider är det icke så lätt, att tänka — i synnerhet riktigt och förståndigt. Men en sak, hvarom förmodligen alla skola förena sina röster, är det missförhållande, som råder mellan bokens arktal och pris. Att fordra 12 sk. Banko för 2 $\frac{1}{4}$ ark i liten oktav, lär, oaktadt tidernas uppstegrande af alla priser, förblifva temmeligen oförskämdt, — särdeles för underrättelser, som man nu för andra gången måste betala.

Ytterligare åga vi tvenne Lefvernesbeskrifningar öfver Prinsen af PONTE CORVO: den ena utgifven i Stockholm och säljes för 6 sk. Banko. Den andra är tryckt i Örebro, med porträt, som lär vara afdraget efter det, som finnes i *Kriegs-Kalender für gebildete Leser*, (Leipzig, Göschen 1809), och lär vara det mest liknande porträt, som man åger af denna Furste. Prinsens födelseort uppgifves äfven här vara Pau i Bearn, och födelseåret, som af de trovärdigaste Biografer anses vara 1763, fins också här, men sista ziffran har sedermera i alla exemplar Rec. sett, med blyerts blifvit förändrad till 4. Boken är för öfrigt mera sakrik än dess föregångare, och då Prinsens af PONTE CORVO historia icke är annat än en kedja af lysande bragder, så skola äfven dessa drag, ehuru flyktiga de än äro, vara mer än tillräckliga, att hos Svenska folket väcka vördnad och beundran för sin tillkommande Beherrskare.

TILL AFTONSTJERNAN.

Ljuft Du tindrar, bleka Ålskogsstjerna!
Genom azurn fram på himlens blå.
Ack! min Moder såg ditt ljus så gerna
Mellan nattens bloss på fästet stå.

Silfverklar du blänkte fram i lunden,
Vid min Moders röst så många gång,
Då jag slumrade, i lindan bunden,
Lyssnade du till den Huldans sång.

Kring min vagga dina strålar lekte,
När jag sof uti min Moders sköt;
Och ditt skimmer hennes kinder smekte,
När hon vid min sjukbådd tårar gjöt.

Kanske nu den våna Skuggan vistas
På *din* jordrymd, skönare än vår,
Och, när runan på min vård skall ristas,
Helgar henne med en engels tår.

Gladt du blickade på höga linden,
Der jag hoppfull skar min flickas namn, —
Då hon kom så skön igenom grinden
Och den första gång sönk i min famn.

Glimmande du ned på ången blänkte,
Der de Sälla gingo, arm i arm;
Och din sista purpurstråle stänkte
Huldt på Linas svållda svanebarm.

Blekröd dog din glans på rosenhåcken,
När hon rodnande emot mig log;
Blygt du speglade ditt bloss i bäcken,
När den första Hébe-kyss jag tog.

Ömt jag se'n min luras strångar rörde:
Strången skårt i aftonvinden klang.
Hulda Stjerna! Du mig vänligt hörde:
Lina, sjungande, i famnen sprang.

Blåklintskronan föll från hennes hjessa,
Floret löstes från Dryadens bröst.
Alla pulsar vaknade, och dessa
Sökte sig en dityrambisk tröst.

Lördagen den 8 September utgifves N:o 19.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 19.

Lördagen den 8 September 1810.

K R I T I K.

AURA, *En Samling valda Stycken från Åbo Tidningar.*
Stockh. 1810. 4 Voll. 12:0.

Rec. har ej länge kunnat tveka i valet af method för ett kritiskt yttrande öfver denna Samling. En grundlig analys skulle lika mycket strida mot ändamålet för denna Tidning, som trötta genom det långsamma sönderdelandet af stycken, hvilka till större delen icke äro konstens alster, icke genom någon egentlig vigt påkalla ett ihärdigare ögonkast. Dessa poëmer, i allmänhet tåcka och medelmåttiga, höra till klassen af de så kallade *Poësier fugitives*; prosan, med få undantag, är af samma flyktiga halt: och när en sådan Samling framträder utan anspråk, är den visserligen det menlösaste företag i naturen. Bland oss, der ett jollrande känslopräl, eller en dödfödd qvickhet, eller begge tillsammans, usurpera Poësiens heliga namn, bör Kritiken ännu tacka Gud, när hon hos de talrikt framströmmande versifikatörer kan skönja några skymtar af högre lyftning, af sann känsla och själens oskuld. — Men hvarföre är skaran så oräknelig af dem, som tro sig kallade till Apollons söner, och hvarför offra de så mycken svett och möda på odlingen af ett fält, hvars skördar aldrig svara mot deras väntan, eller den förhoppning de tillåfventyrs velat uppväcka hos sina grannar? — Vi måste här neka oss det nöjet att utreda denna fråga. Svaret kunde utfalla nog bitert,

kunde blifva Judomen en förargelse och Grekomen en galenskap; men skall icke desto mindre framdeles på något ställe framläggas, till förståndigas ompröfning.

Saknar då *Aura* dikter af verklig poetisk förtjent? Visst icke: men de flesta bladen i dessa tre häften fyllas af alster, hvilkas enda prydnader äro vålmening och blygsamhet. Den realistiska skamlösheten har Rec. blott på få ställen upptäckt; hvilket, i en så stor massa af Svenska *verser*, är en icke ringa förtjenst. — Idéen af denna Samling är endast merkantilisk. Utgifvaren är icke någon *Metsagros*, eller *Schiller*, eller *Schlegel*, som i små Musen-Almanackor sammanträngt samtida måstares eviga sånger; — en sådan åsigt af en Anthologi kan 1) blott af en skald riktigt uppfattas, och 2) blott användas i ett land, der måstare finnas: — för honom var det nog, att samla strödda småsaker ur förgångliga dagblad *), och han ämnar icke med dem trotsa Tiden. Årligt har han framplockat hvad han tyckte vara den *vackraste versen* i Åbo Tidning, och önskar, i sin oskuld, ej mer, än meddela läsarn några minuters förnöjelse. Och så länge Publiken ej är tillgänglig för Poësi, må den så gerna läsa detta som något annat. När man påminner sig våra äldre vers- och vis-böcker i samma slag, som fingo en så snål afgang, så kan man billigt utropa: *Den ena kan vara så god som den andra*. Det lånder likväl till *Auras* beröm, att hon icke innefattar något absolut dåligt, något så tjockhufvadt och plumpt, som t. ex. *Sommarpromenaden* **). Och detta är redan mycket, till en början. Vill blott gyttjan försvinna ur vår vittherhet, så kan det blifvande blomsterfältet en gång klådas i så mycket bördigare färgor.

*) *Åbo Tidning* var likväl kronan af våra Svenska Tidningspapper, sedan *Extraposten* upphört och *Stockholmsposten*, efter Kellgrens död, aldeles förlorat posthornet och körkonsten.

***) Som aldrig mera står opp och promenerar. Sofve han nu i fred och ro!

Första Häftet.

1. Tidens trenne Döttrar. (sid. 1.) Detta poëm är ett af de skönaste i Samlingen, och borde onekeligen pryda en bättre. Tanken är ljuf och rörande, och expressionen själf fullkomligt utbildad. 2. Qvinnans värde, *efter Schiller*. (sid. 3.) En behaglig afskuggning af ett oupphinneligt original. 3. Årligt varar längst, *Tysk folksaga*. (sid. 8.) Rec. har ej orkat läsa henne andra gången. 4. Förförarn, *Ballad*. (sid. 19.) Skall vara en romanz, ungefär i *Bürgers* manér. Men ehuru den visst icke röjer någon djup poëtisk förmåga, ännu mindre är någon åkta ballad, låter den dock lätt läsa sig en gång eller två, och kan måhända framlocka några tårar af fruntimmer, som i gemen ej äro så strånga konstdomare. 5. Taskspelarne, *Öfversättning*. (sid. 23.) Berättelse om hvarjehanda hokus pokus. 6. Philadelphia i Göttingen. (sid. 28.) Innehåller en affisch om denna undergörare, af den qvicke Lichtenberg. 7. Bref till en föråldrad Skönhet. (sid. 32.) Ett stycke menlös småvers. Också såger brefskrifvaren till slut:

"Ursäkta detta bref i gammal göthisk styl, (?)"

"Upprigtigt, anspråkslöst, ej tydt af konstens regel."

Om den göthiska stylen lærer Förf. hysa besynnerliga begrepp. 8. Till en ung Flicka, *Öfvers. fr. Tyskan*. (sid. 33.) Blott tvenne Stanzer i *ottave rime*; men den lilla blomman är ej alltid den obetydliga. En högre Germanisk ande kringsvåfvar och stämplar henne. 9. Fruntimmersräkningen. (sid. 34.) Ett Epigram, i den franska betydelsen af detta ord. 10. Ord till en Långdans. (sid. 35.) Är musiken så tåck som orden, så är denna långdans en af de vackraste. En strof vore det synd att förbigå:

"Flicka! njut ungdomen! — Ännu den dröjer,

"Kallande ljuder dess glada cymbal —"

"Snart ut din åsyn sig flyktingen höjer,
"Och du blir stängd från dess leende dal;
"Snart dina läppar, som Tantal, du böjer
"Fåfångt emot hennes nektarpokal."

(Fortsättning en annan gång.)

M O D E R.

Paris.

Ännu är den hvita färgen Damernas älsklingsfärg. Om någon skulle vara så ohöflig att fråga: *hvarföre?* kan man helt enkelt svara: att den lilliga rodnaden på Parisiska fruntimrens kinder fordrar något frapperande afbrott. Några gula hattar med ljusgula blommor, eller några till hälften mörkgröna, till hälften rosenfärgade kapotter ser man likväl då och då ibland den stora mängden af hvita hufvudprydnader.

En hvit cordon af hvita fjådrar svajar på alla halmhattar, i stället för de förr i mode varande blommorne, hvilka af den orsak äro aflagde, att de så hastigt förvissna. För sådana förgångelsens bilder hafva också fruntimren en innerlig afsky; ty de säga helt franchement: att ögon och hjerta äro så förenade, att när de förra icke se, känner det senare icke heller.

Till klädningars garnering brukas virkade lister af orange-färg. För öfrigt, när ett fruntimmer af goda ton går till en konsert eller till en stor societè, kan släpet på hennes klädning alldrig vara tillräckligt långt. Balklädningen åter är en kontrast häraf: en helt enkel *tunique* af hvitt taft faller till knäet: sjelfva klädningen består af spetsar, eller af silfvergaze, eller af fint mousselin med guldstrimmor, utan släp, snarare sneddad i form af en halfcirkel.

Onsdagen den 12 September utgifves N:o 20.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT - TIDNING

N:o 20.

Onsdagen den 12 September 1810.

RIKSDAGS - NYHETER.

Örebro d. 7 September:

Constitutions Utskottet har slutat genomläsningen af Stats-Rådets Protokoller, och af den vid senaste Fredsunderhandlingarna förde ministeriella korrespondenzen.

Motion har blifvit väckt om några modifikationier uti Bivillningsförordningen, men ännu icke bearbetad. — Ett förslag, att gesäller och läringar måtte innefattas under Tjenstehjonsstadgan, är remitteradt till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet.

Kongl. Maj:t har till Ständerna öfverlemnadt 2:ne Nådiga Propositioner, om anstalters vidtagande till en förbättrad fattigvård; samt om förändringar uti Lagens stadgande om Inteckningar i fast egendom.

Nästkommande Onsdag och följande dagar blifver val förordadt till Elektorier af Justitie-Ombudsman, Opinions Nämnd och Tryckfrihets Comité.

Den 5 gafs här en stor assemblée och soupée, der Hennes Maj:t Drottningen äfven var närvarande.

Stats-Rådet har börjat hålla sina sessioner på det af Konungen bebodda Landstället, *Lugnet*.

S V A R

på de Erinringar, som uti STOCKHOLMS POSTEN under N:o 198 och 203 finnas anförda, mot undertecknads Anmärkningar rörande Svenska Messan i N:o 4 af denna Tidning.

Stridskrifter åga sällan något upplysande för Allmänheten, och i stället att vara en vaxling och ett utbyte af olika tankar, blifva de merendels blott en vaxling af sarkasmer och personliga utfall. Också betraktar Publiken dessa litterära fejder blott som en theatralisk duell: sällan gör hon sig den mödan att taga någon vigtig notiz om sjelfva saken, utan ser med skadeglädje huru de stridande ständigt söka nedsätta hvarandra och rigta mot hvarandra Kritikens och Løjets dubbla pilar, — och tror vanligen — emedan det är bekvämare än att sjelf pröfva, — att den har rätt, som ifrigast ropar eller äminstone sist behåller ordet. Äfven deröfver bör man icke undra i en tid, då det kitsliga begäret, som öfverallt söker sig ett ämne till öfning för sin qvickhet, eller den hemliga afunden, som sträfvar att tillbakaskräma den okallade, oskrämässiga skribenten, eller det lömska agget och illviljan, som förblandar personen med skriften, så ofta hvässer den namnlöse Recentens penna, hvilken under anonymitetens natt gömmer sina mörka afsigter, då deremot hämdlystnad och det sårade högmodet hos Författaren förestafva svaren.

Sådan är icke den skriftvaxling, som Rec. i Stockh. Post. öppnat med mig. En fråga af den art, för hvilken jag här ånyo påkallar Allmänhetens uppmärksamhet, har sällan förekommit i kritikens annaler: jag, Författaren, påstår, att den af mig utarbetade Messan är obrukbar, absolut oduglig, och min Rec. förenar alla skäl och all möjlig lärdom i världen för att bevisa mig, Allmänheten och sig sjelf, att den verkligen åger värde. Hittills har väl ej ofta händt, att någon Auktor uppträdt, för att alfvarsamt utpeka felen i sina, af Publiken ännu värderade, arbeten; men när det händt, har man årligt trott honom på hans

ord, förmodligen emedan det vore att supponera, att han själf bäst kände sina verk; allraminst har någon granskare uppstigit, som tagit denna bekännelse illa opp, och, i trots af Förf., nödvändigt velat upphöja hans arbeten till ett värde, som strider mot hans egen öfvertygelse. Förf. af Messan samt af Anm. uti Eleg. Tidn. No 4 har dock tyvärr, oakadt allt beinödande hans ättige Recensent använt, icke funnit ett enda af sina misstag mindre stötande mot konstens eviga regler, vare sig därför, att hans egenkärlek är mindre retlig, eller därför, att han under studeringen af de mönster, dem han måste rådfråga vid utarbetningen af ofvannämde odugliga arbete, slutligen trott sig finna några grunder för Choral-Musiken, hvarom mängden af Psalm-melodier icke har tid att bekymra sig.

"Men, frågar Rec., hvarför kommer nu först denna förunderliga upptäckt af Messans oduglighet, och hvarför meddelas den nu hela tio åren efter dess utgifvande?" — Man ser af denna fråga, huru små omständigheter ofta undfalla klyftiga hufvuden, t. ex. Rec. Hvar och en skall svara honom derpå, att den kyrkosjungande Allmänheten säkert ej skulle varit någon förbunden, som velat tjäna henne med den oförmödade underrättelsen, att hennes sänger blott vore en rhapsodi af misstag och ett fullkomligt musikaliskt non-sens: nu deremot, då fråga blifvit väckt om förbättrade Psalmer och då en förbättrad Handbok äfven snart utkommer, som redan för ungefär tolf år sedan var påtänkt, vore det en oförlätlig svaghet af hvar och en, som förmente sig äga någon insigt i kyrkmusiken, att stillatigande tillse, hur de ursprungliga kyrksångerna återigen förderfvades, och hur det sjuttonde århundradets misstag, i förening med det nästförflutnas och det närvarandes uraktlåtenhet, åter påtrugades efterkommande, kännare till harm och den sanna konsten till förderf. Förf. af Messan skulle åtminstone aldrig förlåta sig denna tystnad; och då Rec. icke utan något slags skäl förebrår honom, att han ej brutit den under en tid, då hon benyttjades blott som ett *interims*-verk,

(eller Förf. åtminstone trodde det), så vore det i hög grad brottsligt, om Förf. skulle låta sig hindras af egenkärleken att yppa dess brister, och tillåta sina misstag förevigas genom seklerna. "Men, frågar den nyfikne Rec., ni har lemnat ert fulla bifall till bokens utgifvande, — ett rykte, som innom kretsen af kännare länge varit accrediteradt?" — Såvida nemligen, att jag ej offentligt satt mig deremot. — "Ni har äfven sjelf vid tryckningen besörjt korrekturet?" — Om Rec. hämtat äfven detta sqvaller af nyssnånde hedersmän, så hafva de verkligen fört honom bakom ljuset, emedan det torde vara dem tillräckligt bekant, att jag väl korrigerat manuskript, men hvarken egna eller andras tryckta arbeten, och ännu känner jag ej sättet huru det senare sker. — För öfrigt skulle Rec göra mig och alla Amatörer af Choralen ett synnerligt nöje, om han behagade uppge dessa så kallade *kännare*, — de må bo i Skara eller annorstädes, så vida verkligen Rec. eller någon af hans illa underrättade vänner sett den stad, hvarifrån han daterat sina Erinringar —: en bekantskap, hvilken Förf. länge efterlängt. — — Att min Messa, äfven under min egen direktion ofta vid högtidliga tillfällen samt i Konungens höga närvaro blifvit uppförd, var ganska naturligt, emedan tyvärr ingen bättre kyrkmusik var att tillgå.

Rec. erinrar derefter, att jag begått en orättvisa mot mig sjelf, då jag anmärkt början af Messan såsom origtig, — och stöder sig i stället för bevis, åter på sina förståsigpåare. Jag har förut anmärkt att dessa Herrar icke äro att lita på, och det vore önskligt, att han ville låta bli att eftersåga dylika lösa rykten, eller åtminstone uppge mig deras namn, på det vi sedan kunna språkas vid. Emellertid utger jag mina utsagor såsom sanna, och fordrar af Allmänheten att bli trodd på mina ord, såvida de gå ut på, just att visa mina misstag i Choralen.

(Fortsättning en annan gång.)

Lördagen den 15 September utgifves N:o 21.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare,

ELEGANT - TIDNING

N:o 21.

Lördagen den 15 September 1810.

S V A R

på de Erinringar, som uti STOCKHOLMS POSTEN under N:o 198 och 203 finnas anförda, mot undertecknads Anmärkningar rörande Svenska Messan i N:o 4 af denna Tidning.

(Fortsättning från Tidningen N:o 20.)

Om Rec. skulle hysa bättre tankar om min skicklighet för ett decennium sedan, så må han förfråga sig hos verkliga kunnare, hos hvilka detta mitt arbete, gunås, lär finna ringa bifall. Vore han tills vidare belåten med en elementarisk öfversigt af grunderna för Choral-Musiken, så ville jag hänvisa honom till Månadsskriften *Phosphoros*, der jag summariskt yttrat mina tankar deröfver. — Uppstiger en annan, som vill visa en bättre väg, så skall jag vara den första som erkänner hans förtjenster.

Sedan min Granskare länge följt andras spår, springer han nu plötsligt ur ledbandet och beträder en egen väg. Han våpnar sig med en förfärlig lärdom och ådagalägger i musik-historien insigter, som ingalunda äro att förakta; — tvertom hyser jag därför all möjlig respekt. Men alla dessa citater och lärdoms-skyltar åga dock det hufvudfelet, att de bevisa just det, de icke borde bevisa. Således har jag t. ex. råkat nämna "att SVEDBERG, som utgaf Psalmboken 1695, blef utfattig, och de musikaliske parvenuerna skördade belöningen." Rec. bestrider detta ganska

envist, och ger anvisning på HÖGMARKS *Psalmpoeographie*, p. 156-162. På hans råd öppnar jag denna bok och låser på samma sidor dessa ord af Biskopp SVEDBERG sjelf: "Vppå mitt vnderdåniga förslag gaf Hans Maj: skriftelig befallning till Prof. OLOF RUDBECK then äldre och Prof. HARALD WALLERIUS (tryckfel för WALLERIUS), samt mig, at wi skulle tråda tillsammans och låta war och en Psalm få sin beqvåmliga ton och sinoter: hvilket ock i Upsala skiedde, som de nu finnas i Psalmbooken. The begge fingo ther hederlig wedergielning före. Min wedergielning och nøjsama lön var, att hon så kom ut, som hon nu kommen är." — Här af kunde den, som så ofullständigt känner svenska språket som jag, lätteligen falla på den tankan, såsom påstode här Biskopp SVEDBERG verkligen, att de begge Professorerne blefvo belönda, men icke han. Han förlorade på den indragna Psalmboks-upplagan öfver 50,000 daler kppmt, en på den tiden ofantlig summa. Eljest skall jag göra mig ett särskilt nøje, att tjena Rec. med den underrättelsen, att den förmögenhet Biskoppens son, den bekante SVEDENBORG, använde för att bestrida sina utländska resor, alldeles icke var ärfd, utan härflöt i början från ett anseeligt stipendium vid Upsala Akademi, och sedan från hans talrika sekt i Tyskland och England. För öfrigt vare det långt från mig att rycka något blad ur den krans, som betäcker hjessan af WALLERIUS och RUDBECK, dessa kolosser af snille och lärdom: en krans, som nog ofta blifvit gnagad af efterkommandes afundstand. Också kan deras åra icke släckas af den uppgiften, att deras egna compositioner icke åga något värde. RUDBECK har — såsom Rec. riktigt anmärkt — dirigerat och äfven sammanskrifvit musiken vid CARL XII:s kröning, och hans kompositioner, som ännu förvaras i Kongl. Opera-Bibliotheket, kunna tjena till mönster, hur man *aldrig* bör skrifva musik. Att HARALD WALLERIUS citeras af Doktor FORKEL, är mig också ej obekant: men icke såsom musikkörfattare, utan såsom utredare af

de grekiske tonsystemerna. NEWTON, EULER och LAMBERT ha alla förklarad det mathematiska förhållandet mellan tonerna, och till och med den namnkundige MOSES MENDELSONN, som lärt mig dechiffrera hebreiska noter, har använt mångfaldiga år på detta studium, utan att han, mig vetterligen, föll på det infallet, att sjelf försöka sin styrka i praktiken. Äfvenså har Prof. NORDMARK utarbetat ett system öfver akustiken och tonsförhållandet, men är bekant genom helt andra förtjenster, än genom musikalska kompositioner. Man ser således, att Prof. RUDBECKS öfriga kunskaper, så väl som hans insigter i musiktheorin ej hindra honom att vara en dålig kompositör. Dessa herrar — som i Psalm-poeographien benämnas *Censorer* — ha också ej förstätt de gamla kyrktonarterna, utan bland en mängd af varianter i olika Psalmböcker, utan kritik, blott efter godtycket öfverfört melodierna i den nya Psalm-boken. Rec. bibliothek är rätt artigt och rikt på arbeten i fornmusiken; det är blott att beklaga, att der felas en hufvudbok, som heter: *Messan på Svensko, förbettrat. Stockholm 1548.* De fyra notlinierna äro der tryckta, men noterna sedermera tillskrifna. Hr Erinraren behagade uppslå denna bok; han får göra sig litet besvär, ty någon paginering fins här ej. Emellertid må han eftersöka arket *K* och jemföra melodin på *Veni Creator* med N:o 180 i Svenska Psalm-boken: *Kom Helge ande.* Dessa Censorer ha ej riktigt fattat den ursprungliga musiken af LUTHER, författare af både öfversättning och melodi, utan antogo i stället en melodi från LOBWASSER, hvilken dock olyckligtvis ej passade in med texten, i hvilken tredje versen måste två gånger repeteras, på det orden åtminstone ej skulle upphöra förrän musiken.

Detta exempel — och hundrade skulle kunna anföras, jfr. blott N:o 122, 124, 162, 171, 348 och 364 — torde ungefär visa hvilka konstförfarne mån ofvannående melografer varit. Om någon i närvarande tid ville tillägga sina misstag till de

gamles, så ser man ännu tydligare, hvilken musikalisk förbistring derigenom skulle uppkomma. Att jag verkligen äger något skäl till denna farhåga, har jag äfven funnit af ett Memorial, hvaruti föreslås, att de särskilta förändringar i olika kyrkor borde i Choralboken upptagas och hvar och en noga anmärkas. Att detta är likaså orimligt som omöjligt, vill jag bevisa med N:o 252, hvilken jag på fem olika ställen, *Stockholm, Upsala, Gamla Upsala, Håggby och Skog*, hört sjungas helt olika: och man kan ungefär föreställa sig hvad utseende en sådan bok skulle få, som upptoge alla varianter i Sveriges kyrkor. Tvertom synes det mig mer naturligt, att den rätta melodin upptages, efter hvilken församlingen i de fall, hvarifrån hon kunde avvika, nog småningom rättar sig. Jag torde äfven få tillägga den anmärkningen, att blott de moderna melodierna äro underkastade desse vilkorliga förändringar; melodierna i de verkliga kyrktonerna äro öfverallt lika, både i Sverige och Tyskland. — Också har jag just i dessa dagar funnit mina förut flera gånger yttrade gissningar, på ett angenämt sätt, besannade genom följande tvenne skrifter: *Neue Gesangbuch, Teutsch und Lateinisch*, Francof. ad Moen. 1586, samt *Gebetbuchpsalmen*, Magdeb. 1546. Föröfrigt om dessa fornaalderns namnkunnige män, WALLERIUS och RUDBECK, jemföras med våra melodiskrifvare, på hvilka Rec. enständigt påstår, att uttrycket *Musikaliska parvenuer* bör lämpas, så vederfares de sednare, som Rec. upprigtigt anmärker, "en alltför stor åra, på hvilken de sjelfva ej låra göra anspråk." Detta är också ungefär min mening, och jag är stolt att mina tänkesätt sammanträffa med min djupsinniga och lärda Granskares.

(Fortsättning en annan gång.)

Onsdagen den 19 September utgifves N:o 22.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 22.

Onsdagen den 19 September 1810.

RIKSDAGS-NYHETER.

Örebro d. 14 September.

I förrgår flyttade Deras Maj:ter Konungen och Drottningen ifrån de Sommarböden de bebott, till det härvarande Kongl. Slottet.

Samma dag valdes Justitie Ombudsman och Dess Suppléant, då Friherre MANNERHEIM och Lagman PETERSON blefvo i dessa värdigheter bibehållne. Vid valet till den förre, skilde sig endast tvenne röster från pluraliteten: 1 till förmon för Lagman HEURLIN, och 1 för Advokat-Fiskalen LAURIN.

I går valdes och sammanträdde Opinions Nämnden till afgörande af huruvida Högsta Domstolens Ledamöter gjort sig förtjente, att i deras viktiga kall bibehållas, hvilken proposition besvarades med

28 Ja.   19 Nej.

I dag väljas Elektor till Tryckfrihets Comitén.

S V A R

på de Erinringar, som uti STOCKHOLMS POSTEN under N:o 198 och 203 finnas anförda, mot undertecknads Anmärkningar rörande Svenska Messan i N:o 4 af denna Tidning.

(Fortsättning från Tidningen N:o 21.)

Rec. yttrar vidare: "att ej synnerlig oreda synes vara att befara vid våra redan länge kända kyrko-melodiers lämpande till

de nya Psalmerna, hvarom här till det hufvudsakligaste fråga
lärer vara." Om "Vederbörande ha den visa omtanken," att upp-
draga detta förtroende åt Rec. t. ex. eller någon af hans vänner
(de så kallade *Kännarna*) så torde de inse, att denna sak icke är
så lätt, som Hr. Rec. behagar tro, såvida meningen icke är, att
framlemna ett fuskverk. Mig, som också någorlunda tänkt öfver
detta ämne, skall det bli en synnerlig tillfredställelse att se om
utarbetningen så der på måfå kan lyckas. Allt, inom hvilket jag
denna gång inskränker min anhållan, är att be dessa Herrarna
se sig väl före, på det att arbetet vid pröfningsdag må varda
beständande. Hvad mig ankommer, har jag i min Choralbok
visat det lilla jag kunnat åstadkomma i denna våg: och då jag i
det föregående dokumenterat min blygsamhet och visat att egen-
kärlek icke är min sak, så torde det förlåtas mig, om jag häruti
tilltror mig någon liten insigt.

Och deremot öfverlemnar jag gerna min Rec. den äran, att
vara en god stylist. Jag förstår någorlunda kyrkmusik — men
också intet mer. Jag vet väl att jag genom denna bekännelse
förlorat mycket hos våra inländska musici, som äro stora litte-
ratorer, ja! till och med ett slags Lärde i miniatyr, men
deremot icke haft tid, att använda synnerligt studium på
musiken. Således torde det väl hända, att min stil "äfven på
den allvarsammaste läsares läppar framkallar ett litet löje,"
deremot har också jag känt mina muskler sammandragas till
ett litet medlidsamt löje vid Herrarnes musik. Rec. ser såle-
des hur nödvändig den christliga kärleken är: och därför skola vi
hafva inbördes fördragsamhet med hvarandra, och fortfara — så
väl härefter som fordom — att förbättra hvarandras produkter.
Hvarifrån föröfrigt min annars fina och belesprittiska Rec. fått
det påbelaktiga infallet om min *Kritiks spänorem* — ett uttryck,
som tycks påminna om gesälläten — förstår jag ej. Hade jag
verkligen för några år sedan nyttjat *Kritikens spänorem* i den be-

märkelse Hr. Anmärkaren behagar yttra sig, så hade det kanhända varit förmånligare för andra och för mig sjelf, än att jag, som skett — för att fortsätta den intressanta allegorin — spånt mig sjelf i *spännremmen* och flickat vissa Herrars söndriga musikarbeten.

Bland andra min grundliga Granskares anmärkningar, låter han också ej personaliteter felas. Han talar t. ex. om *mitt flitiga bevistande af allmänna Gudstjensten*, förmodligen ironiskt. Jag efterskänker honom svaret af denna fromma erinran, — En ännu förhatligare skugga låter min ådelmodiga Rec. falla på min karakter, i det han anklagar mig för egennytta. Och här höjer det goda medvetandet min röst: Jag uppmanar härmedelst hvar och en af mina Vänner och Fiender, hvar och en, som känt mig under någon period från den tid, då jag, en tjugewärig yngling, först helsade det lyckliga Sverige, jag uppmanar alla dessa allvarsamt och högtidligt, att tillvita mig en handling, som härlett sig från denna skändliga last. Jag uppmanar de brandlidande i Götheborg, Uddevalla och Christinehamn samt Stockholms Fattige, hvilka jag lemnat inkomsten af så många concerter, utan att någonsin vilja lysa med mitt namn, att betyga huruvida jag gjort mig förtjent af dessa vanårande tillmålen. Ännu lär många af Stockholms invånare erinra sig, att jag med biträde af de elever i den musikskola, som jag började att dana, men som på ett skamligt sätt blef förstörd, — Palmsondagen 1794 för kongl. musikaliska Akademiens räkning uppförde musiken till GRAUNS *Jesu död*. Visserligen skall man förebrå mig flera svagheter och fel, men *girighet* och *egennytta* blifva förmodligen de sista som nämnas om min karakter, äfven af den mest sanningslösa delatör.

Ännu kunde jag väl ha allehanda, att språka med Rec. om; men tiden tillåter mig ej att längre uppehålla mig med honom. Också börjar hans sållskap, i förtroende sagdt, bli något tråkigt. Jag slutar då, tillönskandes honom föröfligt allt godt, och utbeder mig blott af honom den ynnesten, att han låter min Messa

tills vidare gälla för hvad den är, nemligen ett hastverk och ett öfveriladt arbete, fullt af misstag och origtigheter. Jag bjuder honom således farväl, och beklagar, att jag ej i framtiden kan ha tillfälle att sysselsätta mig med någon vidare skriftvexling i dessa ämnen.

Hvad slutligen det *ofog* angår, som Rec. vill föra mig till sinnes, så vore det af mig visserligen det största *ofog*, om jag utarbetade en Choralbok, och sedermera inlemnade den blott för att fällas omdömen öfver, och sedan utgifvas *med privilegium*.

Licet sapere sine invidia? SENECA.

Upsala den 11 Sept. 1810.

HÆFFNER.

Vid en Familje-fest.

Hvad är det som njutes och fattas af sinnet?

Jo, nöjet och minnet;

Det flydda och kommande famna hvarann.

Det kommande döljes så långt bort i tiden;

Då den är förliden,

Man mins dock och njuter så mycket man kan.

Hell eder, J makar, J ädla och sälla,

Som veten att fälla

Förnyade skördar vid brudfacklans glans!

Den speglar sig ån uti bälarnas vågor,

I ljuskronors lågor,

I gästernas blickar, i ungdomens dans.

Resande, som i går anlände från hufvudstaden, medföra det ryktet, att Ryska krigsmakten vid SCRUMLA lidit ett anseeligt nederlag af Turkarne.

Lördagen den 22 September utgifves N:o 23.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 23.

Lördagen den 22 September 1810.

K R I T I K.

AURA, *En Samling valda Stycken från Åbo Tidningar.*
Stockh. 1810. 4 Voll. 12:o.

(Fortsättning från Tidningen N:o 19.)

11. Sällskapsvisa. (sid. 37.) 12. Bordvisa. (sid. 38.) Dessa tvenne visor, i synnerhet den senare, höra till den otaliga svärmen af de bachanaliskt-moraliskt-politiskt-mefitiska mat-dityramberna, som i de senare åren öfversvämmat vår sällskapsverld, och der hota att dränka all sann festlig poësi med sina fuktiga ångor. Likväl äro dessa ej på långt när de sämsta. Sådana tirader smaka dock nog starkt af *en viss ryktbar mat-poët*:

"Vid drufvornas Lethe förgåt som en dröm

"Det blodiga ryktet för dagen:

"Och känn, då du druckit, *en värmande ström*

"*I hjertat, ej endast i magen.*" (!)

En poëtisk önskning, och huru delikat uttryckt! Men man kan ju aldrig fånga anti-heser för ofta?

"Här sörg blott för glaset: om fullt, så tom ut;

"Om tomt, så försänd det att fyllas;

"Och mins, att det sköna och goda förut,

"Sen glädjen och nöjet, må hyllas."

Mer modern bordspoësi kunde omöjligen hoppressas inom fyra rader. Här ser man med en enda blick alla dess elementer:

rus-tyngden, stelheten, och antithes-glittret. Tillfredsställande vore dock för den allvarsamme läsaren, om skalden med dessa ord haft någon mer än *rimmande* mening:

"Hvem har ej bekymrande pligter och värf?

"Först sen vi arbetat, vi njute.

"Hvem smög ej den svultne i porten en skärf? —

"Men sorgerne stanna derute."

Men hur dessa Herrar *arbeta*, derom vittna deras verk, och hvilka *skärfvar de smyga till den usle*, borde tillhöra den senare att förtälja. 13. *Macaronisk Dryckesvisa, Öfvers. fr. Hagedorn.* (sid. 40.) Är enkel, lätt och glad, och de latinska mellanraderna, som rimma mot hvarandra, göra en roande effekt. 14. Den gamla och den nya seden. (sid. 42.) Också en bordvisa. Det vore skada att glömma denna vackra bekännelse, som förf. affekterat att framställa ironiskt, men som utom hans vetskap innerligt skillrar poëtens och hans vänners materiella esprit:

"Dock kröna vi skinkan. Se der just vår dygd

"Att hedra det viktiga bara,

"Och lagern, så gles i vår frostbitna bygd,

"Till pris blott åt *grundlighet* spara."

15. *Desertvinet.* (sid. 43.) En liten förträfflig dityramb. Fin, eterisk och doftande, som champagnevinet och glädjen. 16. *Rättvisa och Ädelmod, Efter Bouterweck.* (sid. 44.) Högst triviala resonsemanger, och exemplen af *Krumben* och *Styfsen* bevisa, på hvad sätt man aldrig borde uppställa exempel af rättvisa och ädelmod. 17. *Anmärkingar om de vackra konsternas tillstånd och öden i det fordna Österländska Kejsardömet. Af Fiorillo.* (sid. 48.) Ändligen ett stycke prosa af förnuft och konstvärde. Den årofullt bekante Förf. vill här bevisa, att konsternas återfödelse vid Medeltidens slut ej påskyndades af Korstågen och bekantskapen med Orientens konstskatter, utan af Västerlandets egna genialitet och åskådningen af egna undan Vandalismen

räddade Helgedomar. Han stödjer denna sats på tvenne skäl. 1) Hemförde Korsfärdarne inga konstalster; 2) Var smaken i det östra Rom redan förmycket smittad af Asiatisk svulst, för att frambringa något rent och stort. Allt väl: men voro då alla minnesvårdarna efter CONSTANTINI Magni plundring af Rom förintade? och tömde ej flera senare Imperatorer Greklands och Natoliens praktstäder, för att med den flyende konstens hufvudlemningar utsmycka sitt älskade *Nova Roma*? Låt vara, att Korsfärdarne ej kunde bekomma några af dessa, så verkade likväl det nya förhållandet mellan Väster och Öster en liflighet i handel och umgänge, att Europas konstvänner lätt kunde i Constantinopel njuta den fordna storhetens skugga, och tvertom. Man vet ock, att ett sådant vaxel-umgänge till inbördes bildning verkligen ågde rum i Grekiska Rikets sista ålder; Grekiske Lärde och Konstnärer reste till Italien, och Italienare till Grekland. Greker voro de förnämre Västerlänningarnes uppfostrare, och utspridde öfverallt estetiska kunskaper. Härmed nekar icke Rec. att det nya Europeiska skönhetsinnet förnämligast *väcktes* af Occidentens ursprungliga och då ännu oförderfvade kraft. Dess beständiga Idealism är derpå ett evident bevis. Och för öfrigt hade af efterapning blott efterapning kunnat uppkomma, men aldrig någon individuell form för fantasiens åskådning af Universum. 18.

Anekdoter. (sid. 55.)

(Fortsättning en annan gång.)

M. Ö T E T,
eller

När blef jag Skald?

Än ser jag Dig. I himlens gloria slutet,
Som månan skön, Du stod framför mig der, —
Som nattvioln, af aftondagg begjuten,
Hvars kyska barm en dostrik stengel bår;

En sol af vållust i min själ blef gjuten,
I vårens färgor log mitt öde skår:
Och hastigt, som af stormens hvirflar dragen,
Jag slog min lyra, hånryckt och betagen.

Hvad jag i detta ögonblicket kände,
Och hvad jag söng, förgåfves tolkar jag;
En ovan-eld sig i mitt hjerta tände,
Men mild och klar, som Majens födseldag:
Min kraft, som femton år i kedjor brände,
Bröt fram med prakt vid spåda sångens slag,
Och toner fann i djupet af sitt sköte,
Som vaknade med trollklang vid Ditt möte.

Och då min lyra sågs i stoftet falla,
Och själen ändelig kom till oviss sans, —
Försoningstårn jag såg på kinden svalla
I perlor från Ditt blåa ögas glans,
Och hörde serafsrosten blygt mig kalla,
Och såg Din gång lik goda englars dans:
Din första kyss mig gudars ungdom skänkte,
Och gudars nåd ur Dina blickar blänkte.

O Du, som gaf min sångmö lif och stämma,
Onämnliga, helga föremål!
Hvad rymd, hvad borg förmår min dyrkan hämma?
Är Skaldens röst ej stark som Hjeltens stål?
Mot ödets bergflod vi vår trohet dämna,
Och lifvets flamma föds ur lifvets bål:
Af alla stjernor hörs en symfoni:
"Du himlen är och jag är Gud deri."

Onsdagen den 26 September utgifves N:o 24.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT - TIDNING

N:o 24.

Onsdagen den 26 September 1810.

Till närmare upplysning af den tvist, hvartill Läsarna af Stockh. Posten och denna Tidning blifvit vittnen, torde undertecknad få tillägga följande utkast, som framdeles skall fortsättas, om så skulle påfordras:

Några bidrag till det historiska af PsalmMelodierna i 1695 års svenska Psalmbok.

N:o 1. *Thesse äro the tio budh:* Psalmen och Melodien äro af Dokt. LUTHER. Sången hör till fjerde kyrktonen, LUTHERS första Melodi till denna Psalm, som i Sverige är obekant, hör till första kyrktonen. Då många kanhända önskade känna denna Melodi, så vill jag här meddela den. I brist af rörliga musiktyper tecknar jag den med bokstäfver, och anmärker för mera tydlighet, att Melodien alltid ligger i enstrukna oktaven; går Melodien under *c*, så anmärkas noterna med en stor bokstaf, går den åter öfver det tvåstrukna *c*, så antydes detta genom tvenne streck öfver bokstafven.

C: | | a | a a | d g | f d | [^]c | e | f g | a b | a g | [^]f | ⁼⁼c |
⁼⁼c a | ⁼⁼d ⁼⁼d | ⁼⁼c h | [^]a | a | f g | a g | f e | [^]d | c d | f g | f e | [^]d |

C: betyder hel takt, strecken emellan bokstäfverna afdelar takterna, den lilla mindre streken ger tillkänna en half taks paus, noten med [^] öfver gäller alltid en hel takt.

2) *Then som vill en Christen heta*: melodien är af LUTHER, hör till sjette tonens sidoton.

3) *Betrachtom våt the helga budh*: Denna melodi är svenskt original: Sången hör till femte tonens plagaliska ton.

4) *Wi troo oppå en alsmåchtig Gud*: Psalmen och Melodien äro af LUTHER, och höra till första tonen.

Tyskarne ha försökt att utan repeterande af stafvelser, eller rättare genom att sjunga flera noter på en stafvelse, inrätta melodien. Melodien har derigenom vunnit, både i lätthet för sången, och i tydlighet.

5) Är *Symbolum Nicænum*. Svenska öfversättningen går närmare originalet, än den tyska. Melodien till den tyska har MATHEUS GREITER författat, som lefde i 16 Seklet och var Organist i Strasburg; med förändringen af melodien har man i förmen följt Tyskarnes melodi, och i tonen originalets.

6) Är den så kallade *Ambrosianska Lofsången*, och hör till andra tonen. Svenska öfversättaren, och de som tillämpat sången, isynnerhet de senare afvika från originalet. Önskligt vore, att, om ej LUTHERS öfversättning med dess ifrån originalet inrättade melodi skulle antagas, en ny öfversättning blefve föreragen, med bibehållande af originalmelodien, som är ett fornålderns måsterstycke, oaktadt all sin monotoni. Och som denna Lofsång är den äldsta af alla sånger i Christenheten, och nyttjas vid alla högtidligheter, vågar man fåsta Vederbörandes uppmärksamhet på detta ämne.

7) Är LUTHERS öfversättning af N:o 6 med så mycket förändrad melodi som var nödig. LUTHER har likväl ej tillsatt något i melodien, utan afkortat den. Sången hör till 2:dra tonen.

9) *Fader vår*: Psalmen och melodien, som äro af LUTHER, höra till första tonen.

10) *O Fader vår*: denna melodi fins ej i någon tysk Choralbok; melodien är säkert författad i Sverige, och hör till an-

dra tonen. Ännu har Insändaren ej varit så lycklig att öfverkomma en Choralbok af Kapellmästaren FORSTENIUS, som lefde i Konung CARL den 9:des tid, och säkert skrifvit en sådan, emedan han äfven öfversatt på svenska LOBWASSERS Andeliga Sångér: kanhända är han äfven författare till många svenska originalmelodier.

12) *Vår Herre Christ kom till Jordan*: Psalm och melodi äro af LUTHER. Melodien, en af de vackraste, hör till andra tonen.

14) *Jesus Christus är vår hälsa*: denna melodi fins ej i någon utländsk Choralbok; efter skrif sättet kan man sluta, att den är mycket gammal; skrif sättet låter äfven gissa att den ej i början var författad för denna psalm. Psalmen är af JOHAN HUSS. Melodien till Hussens psalm är af LUTHER, som på tyska öfversatt denna. Melodien är bättre till den senare, än den svenska, men svenska öfversättningen passar ej till LUTHERS melodi.

15) *Gudh vare lofvad*: Psalmen och melodien, som båda äro af Luther, höra till fjerde tonen.

16) *Jesu Christi oskyldige död*: denna melodi är tagen ifrån tyska Choralböckerna; är der till Psalmen, *Mein Seel, o Gott, muss loben dir*. Sången hör till femte tonens sidoton.

17) *Tu lifsens bröd*: är äfven tagen ifrån tyskan, hör der till Psalmen: *Mein hertzens Jesu! meine Lust*; sången hör till sjette tonen.

Huruvida dessa begge melodier, N:o 16 och 17, äro passande till psalmerna, deröfver vågar jag ej dömma: med gammal vana är all försigtighet nödig; bättre melodier och mera analoga med psalmerna finnas; men min mening är dock, att man lämpar sig efter vanan i dylika fall. Vissa fall deremot förbjuda att rätta sig efter gammal sed, och att deruti träffa den rätta medelvägen, är det svåraste att åstadkomma.

20) *Hur kan och skall jag tigh:* är en melodi, som hvarken
passar väl som Choral, eller till sången. Denna psalm sjunges
alltid efter melod. 350.

HÆFFNER.

BARZELETTA. *)

Min Cittras ömma toner
De sjunga blott om dig,
Och mild du svarar mig
I Cittrans ömma toner.

Mitt hjerta lugn de gifva
Och hoppets strimmor lifva
Och trogna vittnen blifva
Om min så sälla plåga,
Min Cittras ömma toner.

Dock om en gång, o Sköna!
Mitt hopp du ville kröna,
Min trogna kärlek löna,
Då skulle jag ej fråga
Mer efter Cittrans toner.

Blott dig i famnen sluta,
Jag skulle le och njuta,
Och vållust-tårar gjuta,
Och i min sällhets råga
Förgåta Cittrans toner.

Men ack! min Cittras toner
Beständigt ljuda dig.

*) Så är benämningen på ett slags Italiensk folksång, som vanligtvis *al impro-
viso* sjunges till den Italienska Guittaren. Den häntörande *Serafo Serafino*
har egentligen genom detta skaldeslag gjort sin ryktbarhet, och ofvanståen-
de stycke är ett försök att imitera denna Sångare.

Lördagen den 29 September utgifves N:o 25.

Upsala, tryckt hos STENHAMMAR och PALMBLAD,
Kongl. Akad. Boktryckare.

ELEGANT-TIDNING

N:o 25.

Lördagen den 29 September 1810.

K R I T I K.

AURA, *En Samling valda Stycken från Åbo Tidningar*:
Stockh. 1810. 4 Voll. 12:o.

(Fortsättning från Tidningen N:o 23.)

A n d r a H å f t e t.

1. Det nya Eden, *Moralisk Fantasi*. (sid. 1.) Tillägget gör denna rubrik högst besynnerlig. Var auktor så oviss om effekten af sin *fantasi*, att han behöfde uttryckligen säga till, att den icke var *immoralisk*? Förmodligen har han ihogkommit, att Herr LEOPOLD kallat sin — annars oöfvertråffliga — imitation af SCHILLERS *Försakelse* för *melankolisk fantasi* — också ett löjligt epitheton: — och tagit exemplet till nytta. Rec. kan, hos ett snille som LEOPOLD, ej annat än anse en sådan titel för en ironisk vink till den läsande allmänheten, öfver slöheten i dess känslodaning; en harang af följande mening: J åren dumma som span, och begripen lika litet hvad jag skrifer med sorgens eller glädjens förtjusning. Nu, på det J ånninstone icke, till en skandal för bättre underrättade, gapskratten vid läsningen af detta poëm, emedan det är foster af en ideell syftning och en lågande känsla; så har jag här ritat med cursif styl midt för edra ögon, att det är en *Fantasi*, icke en supvisa, och att denna fantasi är *melankolisk*, så att den icke vistas i KANTS *byxor* eller någon annan Senscommuns-region! — I ett annat förhållan-

de till sina läsare lärer *Nya Edens* skald tänkt något dylikt. De slyngarne, mente han, tro att jag blott vill meddela dem fantasi, fri guddoms-åsig, poësi i allmänhet; ne-nej, de veta icke hur ömt deras eviga vål ligger mig om hjertat. Jag vill att de i tid skola ångra sig och bereda sig på den sista färden, och som jag vid hvarje ny upplaga af denna sång moraliserat bort så mycken poësi som möjligt, så vill jag här med stora bokstäfver anmåla, att min fantasi nu blifvit rent *moralisk*, och åmnar så fortfara till min, om Gud vill, saliga död. — Det är bedröfligt, att denna store man, som onekligen är Sveriges lyckligaste skald, skall i brist af klar och sjelfständig teori, råta sig mer efter samtidens fördomar än sin inre gudomlige Dämon, som dock ännu, i trots af ett beständigt vacklande i det formala, göra honom till en odödlig mästare. Det ömma, det ljufva, det romantiskt förtrollande, oskulden, rikedomen, melodin, fins hos den Finske *Sannazaro* i en förvånande förening. Och den herrliga dikt, hvarom nu är frågan, bibehåller, oakadt förvirringen i fadrens uppfostringsmethod, så många af hans himmelska anletsdrag, att den är mästestycket i hela Sämlingen. Men ack! hur många gånger till åmnar Förf. försåmra sitt paradiset? — 2. *Fosterjorden*. (sid. 4.) Ett äckligt huslighetspoëm af vanligaste sorten. Först flackar den varnade *Ynglingen*, som merändels heter *Orest*, eller ock den tråkige skalden sjelf, ut *kring haf och länder*, utan att man inser något skäl, hvarför ej en sådan personage kunnat stanna på *fosterjordens stränder*. Dit återkommer han väl ånteligen, *sen han världen känner*, till *mor och slägt och vänner*, NB. såsom en *bedragen Gubbe*; hvilket lärer absenligt förminska familjens fågnad. Men denna förvandling är ej heller underlig, när man får höra huru *livets stormar* (hvi saknas *jullen*, *oceanen* och *hamnen*?) hållit honom vaken vid *årans fana*, der han *lyckans altar sökt*; men slutligen sunnit detta förbannadt genant, och önskar nu att hans *lefnads lugna bana sig*